

Om Bimetalismen.

Francis A. Walker*): International Bimetalsm. London 1896.

En Bog som den foreliggende, der tager saa bestemt og saa afgjort Standpunkt i en Strid, der har delt den økonomiske Verden i to store Lejre, kan bedømmes ud fra to Hovedsynspunkter. Man kan fæste sit Blik paa Bogens Emne, tage sit Standpunkt efter, om man er enig eller uenig med Forfatteren, og fælde sin Dom i Overensstemmelse hermed. Eller man kan se paa Bogen selv, spørge, om den opfylder de Fordringer, dens Titel berettiger en til at stille, og indrette sin Bedømmelse herefter.

Den første Fremgangsmaade er den mest tillokkende. Den sidste er den retfærdigste.

*) Den nylig afdøde Francis Amasa Walker, Søn af Professor i Nationaløkonomi Amasa Walker, blev født i Boston 2. Juli 1840. Efter at have studeret Jura i Worcester traadte han under Secessionskrigen ind i Unionshæren som Fører for et i Massachusetts dannet Frikorps, og gik efter Krigen tilbage til det borgerlige Liv med Titel af Brigadegeneral. 1869 blev han Direktør for det til Treasury Department hørende statistiske Bureau. 1873 blev han Professor i Nationaløkonomi ved Yale-universitetet i Connecticut, og i 1881 udnævntes han til Præsident ved »Massachusetts Institute of Technology«. Af hans Skrifter kan nævnes »The wages question«, »Money in its relations to trade and industry«, »Political economy« o. s. v.

Om Bimetalismen.

Francis A. Walker*): International Bimetallism. London 1896.

En Bog som den foreliggende, der tager saa bestemt og saa afgjort Standpunkt i en Strid, der har delt den økonomiske Verden i to store Lejre, kan bedømmes ud fra to Hovedsynspunkter. Man kan fæste sit Blik paa Bogens Emne, tage sit Standpunkt efter, om man er enig eller uenig med Forfatteren, og fælde sin Dom i Overensstemmelse hermed. Eller man kan se paa Bogen selv, spørge, om den opfylder de Fordringer, dens Titel berettiger en til at stille, og indrette sin Bedømmelse herefter.

Den første Fremgangsmaade er den mest tillokkende. Den sidste er den retfærdigste.

*) Den nylig afdøde Francis Amasa Walker, Søn af Professor i Nationaløkonomi Amasa Walker, blev født i Boston 2. Juli 1840. Efter at have studeret Jura i Worcester traadte han under Secessionskrigen ind i Unionshæren som Fører for et i Massachusetts dannet Frikorps, og gik efter Krigen tilbage til det borgerlige Liv med Titel af Brigadegeneral. 1869 blev han Direktør for det til Treasury Department hørende statistiske Bureau. 1873 blev han Professor i Nationaløkonomi ved Yale-universitetet i Connecticut, og i 1881 udnævntes han til Præsident ved »Massachusetts Institute of Technology«. Af hans Skrifter kan nævnes »The wages question«, »Money in its relations to trade and industry«, »Political economy« o. s. v.

Naar her det sidste Synspunkt for Bedømmelsen vælges, og Anmelderen ud fra dette kommer til det Resultat, at »International Bimetalsm«, er en Bog, der fortjener at læses selv af Monometalister, skal derfor ikke dermed være sagt, at han indrømmer Rigtigheden af Forfatterens Syn paa selve Sagen, eller Rigtigheden af de Slutninger. Forfatteren drager af de anførte Fakta. — Tværtimod.

Noget egentligt nyt bør man ikke vente sig af Bogen. Argumenterne for Bimetalsmen er saa tidt gentagne, og de historiske Data saa ofte fortalte, at der paa disse Omraader næppe vil kunne fremdrages meget nyt. Bogens Fortrin ligger da heller ikke i det nye, den meddeler, men i den Maade, hvorpaa den genfortæller det gamle. Fremstillingen er klar og livlig, Stoffet ordnet behændigt og paa en let overskuelig Maade, og skønt Forfatteren i sit Forord kalder sig selv »en Bimetalist af den internationale Type til sit Væsens inderste Kærne«, mærker man dog snart, at man har med en virkelig habil Skribent og ikke med en fanatisk Partigænger at gøre.

Bogen begynder med en Fremstilling af de Vilkaar, hvorunder de ædle Metaller produceredes i Oldtiden, og Forfatteren opkaster her det Spørgsmaal, hvorledes det kunde gaa til, at man kunde producere saa forholdsvis store Mængder af Guld og Sølv paa en Tid, da Verden mere manglede Brød end Guld, og spørger endvidere: »Hvorledes var en saa rig Produktion fysisk mulig paa en Tid, da man manglede selv de simpleste mekaniske Hjælpemidler, og hvorledes var den økonomisk mulig? Han finder Svaret i, at hverken Produktionen eller Forbruget af

Guld og Sølv havde noget økonomisk Øjemed. De ædle Metaller frembragtes som Luxusgenstande for at opdynges i Kongers og Templers Skatkamre, og de frembragtes ved Hjælp af Slaver og Livegne, som var fødte og oplærte dertil. Var de bleven frembragt og brugt paa moderne Maade, vilde deres Tilstedekomst i Omløbet have hævet Varepriser og Arbejdsløn, derved forøget Produktionsomkostningerne og derved umuliggjort Driften af adskillige af de da bearbejdede Miner.

Efter en Skildring af »Sølvhungeren« i Middelalderen, dens Aarsager og dens Virkninger, følger en Skildring af Merkantilismens Anstrængelser for at fastholde de ædle Metaller indenfor de enkelte Landes Grænser og af Fyrsternes fortsatte Møntforringelser. Forfatteren finder Aarsagen til begge i den Omstændighed, at Verden manglede Omsætningsmidler. Han gør i Sammenhæng hermed opmærksom paa den Fare for Fejlslutninger, der kan flyde af det i Datiden ofte forekommende Tilfælde, at nye og gode Guldmønter, udmøntede efter et Forhold til Sølv, der var ufordelagtigt for dette Metal, ikke som man skulde vente fordrev Sølv-mønterne, men tværtimod selv blev fordrevne af disse. Grunden hertil var da simpelthen den, at de cirkulerende Sølv-mønter var saa slidte og forklippede, at det i Virkeligheden var Guldmønterne, der var satte i for lav Værdi og derfor maatte bort. Han hævdede ligeledes, at man som Følge af Korruptionen paa Møntomraadet ikke af Datidens ofte mislykkede Forsøg paa at holde Guld- og Sølv-mønter i Cirkulation ved Siden af hinanden kan drage negative

Slutninger med Hensyn til Muligheden af nu for Tiden at bringe et saadant Experiment til at lykkes.

I Kapitlet »Bimetalismen i England fra 1666 til 1816« kommer han ind paa en Undersøgelse af Sølvets Forhold til Guldet efter Mexikos Erobring. Han deler Tiden fra 1520 til 1600 i 4 Perioder. I den første af disse — fra 1521 til 44 — forholdt den gennemsnitlig aarlige Sølvproduktion (efter Vægt) sig til Guldproduktionen som 12,6:1, og da Værdiforholdet mellem de to Metaller var som 11:1, produceredes der altsaa efter Værdien kun lidt mere Sølv end Guld. I den sidste af Perioderne — fra 1581 til 1600 — var Forholdet efter Vægt som 56,8:1, og efter Værdien produceredes der nu 4 Gange saa meget Sølv som Guld. Først efter 1660 forandres Forholdet til at være som 40:1, og efter 1700 er det som 30:1, hvad der efter Værdien vil sige et Forhold som 2:1. At Værdien mellem de to Metaller i denne lange Tid kun faldt fra Forholdet 11:1 til Forholdet 15:1 skyldes dels, at det var Sølvet, der var Datidens Møntmetal, hvorfor ogsaa Efterspørgslen efter dette Metal tog betydelig til i Evropa, dels skyldtes det, at den store og tiltagende Handel paa Orienten trak en Mængde af det nysproducerede Sølv ud af Evropa for at lade det forsvinde i Østens Skatkamre. — Iøvrigt gjorde den rigeligere Tilstedeværelse af Møntmetal det nu unødvendigt for Fyrsterne at forringe Mønternes Værdiindhold, hvorfor disse »Bedragerier« efterhaanden hører op, og det hele Møntsystem kommer til at hvile paa en solidere Basis.

Med stor Interesse læser man Kapitlerne om

Dobbeltmøntfoden i Frankrig — af hvilken Forfatteren selvfølgelig drager alle de kendte Slutninger. Den franske Møntlov af 1803 fastsatte som bekendt fri Udmøntning af begge de ædle Metaller efter Forholdet 1 : 15½. At dømme efter de Begivenheder, der i Tiden før 1848 finder Sted paa Metalproduktionens Omraade, skulde man nu nærmest have ventet en Stigning i Sølvværdien og altsaa en Udstrømning af Sølv. Dels gaar jo nemlig Sølvproduktionen stærkt tilbage som Følge af Opstandene i Sydamerika, dels tiltager Guldproduktionen i Rusland. Naar det dog bliver til Fordel for Guldet, at Forholdet mellem de ædle Metaller forandrer sig, skyldes dette for det første den forstærkede Guld efterspørgsel fra Englands Side — efter Indførelsen af Guldmøntfoden 1816 og Ophøret af Bankrestriktionen 1821 — for det andet den almindeligere Benyttelse af Guld i Industrien. Resultatet bliver, at Sølvets Værdi synker og strømmer ind i Frankrig, som fra 1822 til 1851 optager ikke mindre end 2680 Mill. Frcs. i Sølv.

At denne Sølvimport skulde være bleven muliggjort ved en i samme Grad forøget Guldexport, bestrider dog Forfatteren. Det forholder sig ingenlunde saaledes, siger han, at Guldet gik ud til Gengæld for Sølvets. »Fra 1822 til 1851 oversteg Guldexporten i nogle Aar Guldimporten. I andre Aar var det omvendte Tilfældet. I Perioden tagen som Helhed overstiger Importen i Virkeligheden Exporten.«

Hvor blev da Guldets af? thi sikkert skiftede Metalcirkulationen Udseende.

Dels forsvinder en Del af det ved Tab og Slid;

dels tiltager Industriens Guldforbrug. Men Hovedgrunden var dog, at Franskmændenes Trang til at ophobe Metalpenge i disse Aar ganske særligt gik ud over Guldet. Det dynges op, dels af private, dels af Pengeinstituter. Derved gøres der Plads for Sølv.

Havde den franske Dobbeltmøntfod staaet sin Prøve i Tiden før 1850, viste den sig ikke mindre virksom i Tiden fra 1850 til 1873. Paa en Tid, da Verden ikke alene var greben af Guldfeber, men ogsaa af Guldpanik; paa en Tid, da Holland og Belgien demonetiserede Guldet, da der i England løftede sig Røster til Fordel for det samme, og da man i evropæiske Butikker fandt Plakater med Paa-skriften »L'or est reçu sans perte«! — paa denne Tid stod Frankrig fast: »Aar efter Aar strømmede det gule Metal ind i dets Mønt; og dets Møntmestre stod paa deres Post for at udmønte Guldet og give det tilbage som fuldt »legal Tender« efter Forholdet 1:15½. I de 8 Aar fra 1853 til 1860, begge inclusive, importerede Frankrig Guld til en Værdi af 3082 Mill. Frcs.« Samtidig med denne Indstrømning af Guld begyndte Udstrømningen af Sølv. I de omtalte 8 Aar solgte Frankrig Sølv til en Værdi af 1465 Mill. Frcs.

Man kan her ikke lade være at bebrejde Forfatteren, at han helt glemmer at drage Slutninger af det Faktum, at Frankrig, da Sølvimporten stod paa i de 30 Aar før 1850, krampagtig holdt fast paa sit Guld; medens det, da Guldimporten begynder efter 1850, øjeblikkelig er parat til at give Sølv fra sig. Denne Omstændighed er dog ikke uden

Betydning. Den staar desuden i ret god Samklang med, at Frankrig efter 1873 sætter en Stopper for Sølvets fornyede Indstrømning ved først at indskrænke, siden helt at standse Sølvudmøntningen for privat Regning. Det tyder dog ikke paa, at Interessen for Sølvets som Møntmetal var saa overmaade varm. Mon ikke afdøde Konferensraad Levy skulde have haft Ret, da han i sin Tid udtalte, at der bag den megen Kærlighed, som Bimetalisterne viste Sølvets, kun laa et Ønske om at bevare — Guldet?

Kapitlet om den franske Dobbeltmøntfod indeholder forøvrigt Bogens svageste Punkt. Forf. drager nemlig her til Felts imod Guldmonometalisternes Paastand om, at Guldmonøntfoden er et Resultat af Udviklingen, og hævder paa sin Side, at noget saadant tværtimod maa siges om Bimetalismen. Hans Bevisførelse er her følgende.

»Først har vi den Tingenes Tilstand, hvorunder Nationerne, beherskede af fuldstændig falske Anskuelse med Hensyn til Pengenes Natur og Funktioner, kæmper med hinanden om Besiddelsen af det tilstedeværende Forraad af ædle Metaller, medens indenfor de enkelte Nationer Kongerne formindsker Mønternes Metalindhold og bedrager deres eget Folk. Derpaa naar vi den Tilstand, da Verden ikke længer taaler denne med Hensigt foretagne Forringelse af Mønterne, og da Europas Møntfabrikation ledes paa en ærlig Maade, medens dog endnu saavel Kongernes som Parlamenternes Theorier om Pengevæsenet blev som før. Lidt efter lidt følger saa Opgivelsen af det merkantilistiske System i den snævrere Betydning af dette Ord, og med Hensyn til Pengene.

De gamle Love, der forbød Udførslen af de ædle Metaller, og flere Forordninger, udstedte i det Øjemed at tilrive sig og fastholde den størst mulige Del af Verdens Guld og Sølv, ophæves. Handlen med de ædle Metaller bliver fri. — Endnu er Nationernes Stilling overfor hinanden individualistisk, egoistisk og antagonistisk; men Besiddelsen af Penge er ikke længer betragtet som det eneste fordelagtige Resultat af Handelen, det eneste Maal for Produktionen. Pengenes Funktion blot som et Redskab og Virkemiddel for Handelen begynder at blive forstaaet. — Det næste Skridt fremad er et stort Skridt. En stor Nation, den i højest Grad metalbrugende Nation i hele den civiliserede Verden, fastsætter et vedvarende Forhold mellem Guld og Sølv. Med fri Import, fri Udmøntning og fri Export, paatager den sig at regulere og kontrollere Værdien af de ædle Metaller med sit eget nationale Formaal for Øje. Dette betydningsfulde Experiment resulterer i en uventet Fordel for den hele Menneskehed. — Og ud af dette Experiment voxer saa en Theori — den nemlig — at naar en eneste Nation kunde udøve en saa forbavsende Magt med Hensyn til at influere paa og kontrollere Forholdet mellem de ædle Metaller — maatte Dannelsen af en Gruppe af Handelsnationer være tilstrækkelig mægtig til at give Verden et Omløbsmiddel, som i alt væsentligt kunde være det samme i alle Lande.*

Det vil let ses, at der i dette ikke er nogen-
somhelst »Udvikling« mod en Bimetalisme at spore,
— intet, der gør det klart, at Sølvets Demonetisation
var et Brud paa en saadan Udvikling, — intet, der

tyder paa, at Udviklingen i Fremtiden vil gaa i Retning af den dobbelte Møntfod. Her er slet ikke Tale om nogen Udvikling.

Forfatteren kalder Monometalismen for »halv født«. Ovenstaaende frister en stærkt til at svare, at Bimetalismen — Ordet er taget i sin videste Betydning — end ikke har existeret som Foster.

Forfatterens Fremstilling af Dobbeltmøntfodens Historie i Amerika læses ligesom den tilsvarende Skildring for Frankrigs Vedkommende med stor Interesse. Forfatteren bestrider, at man af Amerikas Exempel kan drage Slutninger, ugunstige for Bimetalismen. Om Loven i 1834, der forandrede Forholdet mellem Guld og Sølv fra at være som 1 : 15 til at være som 1 : 16, siger han, at det var saa langt fra, at denne Lov havde til Formaal at etablere en Cirkulation af de to ædle Metaller jævnsides, at den tværtimod blev vedtagen netop for at begunstige Guldet, hvorfor den ogsaa almindelig gik under Navnet »Guldbillen«. I det hele taget levner Forfatteren ikke sine Landsmænds Møntpolitik megen Ære. Om Blandbillen siger han saaledes, at den var en »gigantisk Bommert« (a gigantic blunder). »Vi stak simpelthen Fingeren i Døren og tog den Smærte, som tilkom europæiske Nationer, ganske særlig England og Tyskland, som især havde foranlediget Demonetiseringen, og som vilde lide mest ved et Fald i Sølvprisen.« Og om Shermansbillen bemærker han, at den kun tjente til at forhale Sølvets Værdifald og derved gjorde det umuligt for Verden at se, at Sølvets Fald fra 60 d. til 30 d. pr. unze skyldtes Demonetiseringen og ikke den forstærkede Sølv-

produktion; — en Bemærkning, hvis Rigtighed man tildels kan indrømme Forfatteren uden dermed at indrømme, at Demonetiseringen burde have været usket.

Ligesaa skeptisk som overfor de Forenede Staters Møntpolitik stiller Forfatteren sig overfor en stor Del af de Amerikanere, »som har været vante til at kalde sig selv Bimetallister«. Han deler disse i 3 Klasser. Den første Klasse er Indbyggerne i de sølvproducerende Stater. Deres Interesse i at opretholde Sølvet som Møntmetal er af samme Art som Pennsylvaniens Interesse i at opretholde Tolden paa Jærn eller Ohios og Michigans Interesse i at have Told paa Uld. Deres Interesse er med andre Ord mere af industriel end af finansiell Natur. — Den anden Klasse bestaar af Folk, hvis Interesse er billige Penge overhovedet. Blandt disses Ledere findes Mænd, som i Tiden fra 1868 til 76 var Talsmænd for »Greenbaekskætteriet«. De vil kun have Sølvet, fordi det er, og især fordi det ser ud til ogsaa i Fremtiden at ville blive, billigere end Guld, set i Forhold til den lovbestemte Ratio. Fra begge disse Klasser af Mænd tager Forf. bestemt Afstand. De er ikke ægte Bimetallister. Det er kun de af den tredje Gruppe, de, der er Bimetallister, fordi de tror, at dette System paa en Gang vil befri Verden for de Onder, der følger med et begrænset Pengeudbud, tilvejebringe et Byttemiddel, der bringer Sølv- og Guldlønde paa lige Fod med hinanden, og give den kommercielle Verden et stabilt Værdimaal.

I de to Kapitler »Demonetization« og »The great Debate« giver Forfatteren forøvrigt en livlig

og velskreven Fremstilling af Demonetiseringens, Konferencernes og Møntkommissionernes Historie, og enkelte af de fremsatte Forslag til at komme ud over Miseren omtales og kommenteres. Fuldstændig er Fremstillingen ikke. Saaledes savner man absolut en Omtale af Levys Forslag paa Pariserkongressen i 1881. Ligeledes burde maaske den i Februar 1894 nedsatte tyske Sølvkommission og de Forslag, som Bankdirektør Koenig og Professor Lexis her fremsatte, have været omtalt. Som Helhed er Fremstillingen dog baade fyldig, klar og vel ordnet.

I Slutningen af Bogen kommer Forfatteren ind paa Spørgsmaalet om Demonetiseringens Forhold til Arbejdslønnen. Han indrømmer her, at Lønnen vel er steget siden 1877, men paastaar tillige, at den vilde være steget endnu højere, hvis Demonetiseringen ikke havde fundet Sted; — en Paastand, hvis Rigtighed vistnok er meget mer end tvivlsom.

Ovenstaaende er i Korthed Indholdet af Bogen, hvis Fortrin det vilde være uretfærdigt at overse. Skulde man rent formelt indvende noget mod den, turde det være det, at Forfatteren ikke sjældent gør sig Svinkeærinder, indlader sig paa Sidebetragtninger, der paa sine Steder gør Fremstillingen unødvendig bred. I øvrigt har man kun Fornøjelse af Bogen.

H. L. Bisgaard.
